

Sondajul efectuat în așezarea antică de la Vișina Com. Jurilovca jud. Tulcea

Cercetarea ale cărei prime rezultate fac obiectul acestui raport a fost inițiată, sub forma unui sondaj, în toamna anului 1979 pe teritoriul localității Vișina — com. Jurilovca, jud. Tulcea și se înscrie în programul complex de cercetare a orașului greco-roman Argamum (C. Dolojman), fiind chemată să răspundă problemelor legate de raporturile acestuia cu lumea indigenă.

Topografic, punctul investigat se situează la circa 10 km vest de Capul Dolojman, pe malul lacului Golovița¹. Morfologic este vorba de un mic promontoriu separat printr-o albiere naturală de restul falezei înalte, loessice, ce mărginește lacul între localitățile Jurilovca și Vișina, fostă Pașacișla. Cercetările de suprafață au oferit de-a lungul acestei faleze pe o lățime variind între 50—150 m, fragmente ceramice hallstattiene, grecești, feudal-timpurii și material de construcție (ceramic) romano-bizantin (fig. 1).

Amplasarea sondajului, cu dimensiunile de 50×2 m, pe micul promontoriu amintit a fost determinată de densitatea materialului arheologic, (ceramică, piatră, țigle) ce sugera o locuire mai intensă și îndelungată. Față de această primă impresie, săpătura a indicat existența unui singur strat de depuneri arheologice, datind din secolul al VI-lea î.e.n. și începutul celui următor.

Prezentată sumar, stratigrafia dă următoarea succesiune de straturi : sub vegetalul actual, de culoare brun-negricioasă, urmează un strat brun-gălbui cenușos, a cărui grosime variază de la 0,30 m la 0,60 m, acesta suprapune direct loessul care va fi constituit nivelul de călcare antic.

Planimetric au fost surprinse 8 gropi și 2 locuințe, aparținând se pare la două faze de locuire nu prea îndepărtate în timp, întrucât materialul ceramic rezultat se prezintă destul de onitar, tipologic și cronologic. Presupunerea noastră se bazează pe constatarea, în două cazuri, a suprapunerii parțiale a unor gropi și pe identificarea a două nivele

incendiate în locuința L₁. Toate gropile sînt în formă de clopot, fiind săpate de la baza stratului brun-gălbui cenușos pînă la adîncimea maximă de 2 m. În privința tipului de locuință, situațiile surprinse nu ne îngăduie certitudini, din pricina dimensiunilor reduse ale sondajului. Cu speranța că săpăturile viitoare vor aduce mai multă lumină asupra acestui aspect, ne limităm pentru moment la presupunerea că în cazul celor două locuințe investigate parțial avem de-a face cu bordeie sau semibordeie cu pereții săpați în loessul dur și placați cu împletituri din nuiiele, podeaua fiind din lut bătătorit². În interiorul acestor locuințe nu s-au surprins instalații de foc, deși podelele lor prezintă urmele unor incendii. De remarcat evasitotala absență a pietrei la aceste construcții, ca dealtfel în tot stratul de locuire, deși la suprafața terenului actual există multă piatră măruntă de calcar, provenind în mod sigur de la construcții antice³. Materialul arheologic apărut în acest context constă dintr-o mare cantitate de ceramică, bucăți de chirpic și lipitură cu impresiuni de nuiiele, oase de animale și de pește, cenușă. El apare în stratul brun-gălbui cenușos, pe podele și-n umplutura gropilor, a căror funcție finală se definește astfel : gropi de gunoi (deși forma și urmele de lipitură surprinse în interiorul unora sugerează că destinația lor inițială era adăpostirea alimentelor). În umplutura a două dintre aceste gropi au apărut, alături de celelalte materiale, vîrfuri de săgeată-premonetare⁴.

Abundentul material ceramic poate fi împărțit în trei mari categorii :

- a) ceramică grecească orientală de uz curent ;
- b) ceramică grecească cenușie, lucrată la roată ;
- c) ceramică locală lucrată cu mîna.

Din cadrul acestora, cea mai bine reprezentată cantitativ este ceramica grecească orientală, în rîndul căreia predomină amfo-

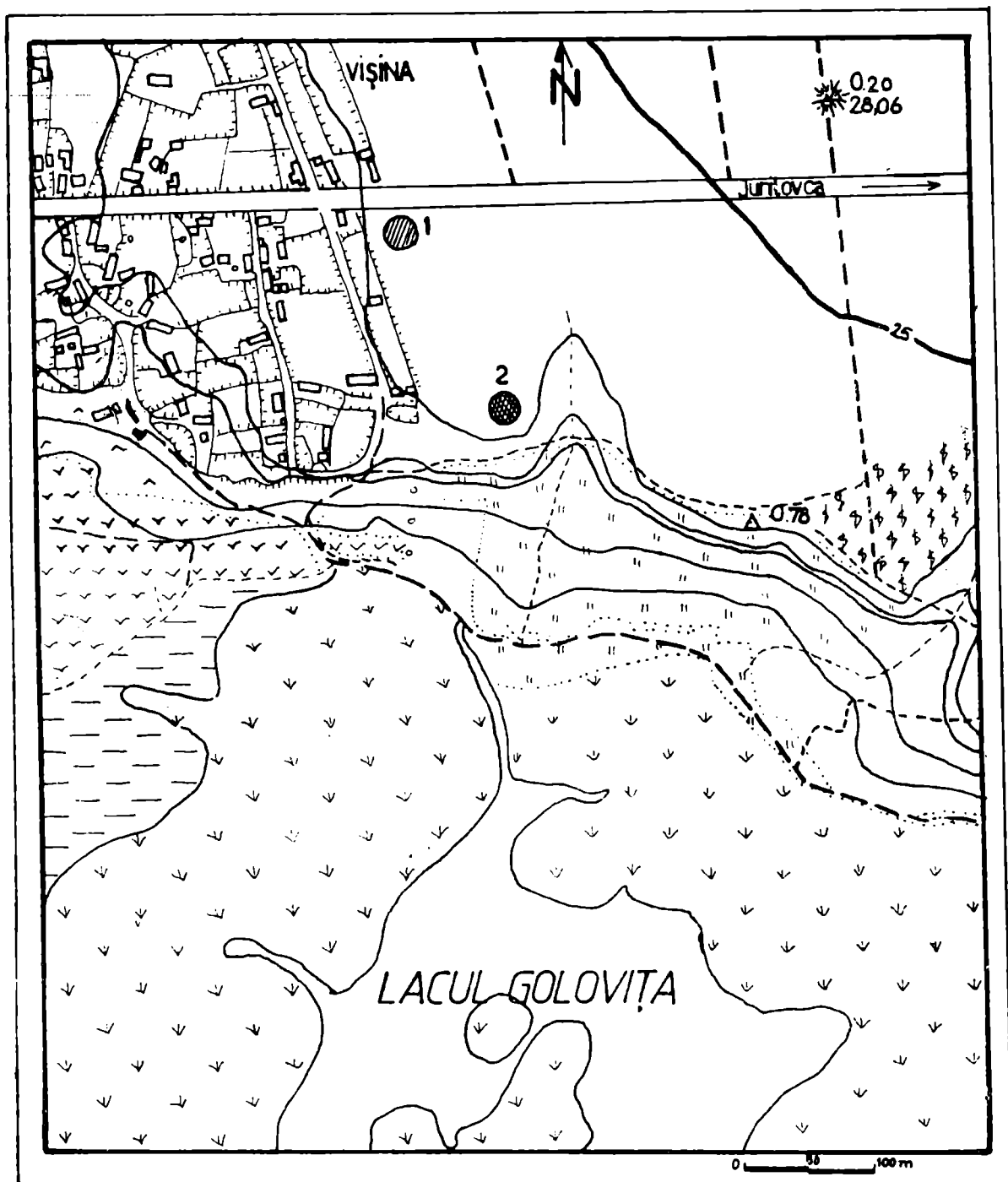

Fig. 1. Vișina-Tulcea. 1—2 sondajele din 1979.

rele de tipul celor generic numite de M. Lambrino „ioniene”⁵, purtând decorul specific, format din benzi de culoare, variind de la negru spre roșu, dispuse pe buza îngroșată inelar, longitudinal pe tortile elipsoidale, în două registre pe pansă. Gîturile sînt în general umflate, argila roz, uneori acoperită cu o angobă alb-gălbuie sau roz-gălbuie. Cîteva poartă pe git un cerculeț trasat cu vopsea brun-închis. Fragmente din astfel de

amfore au fost descoperite în stratul arhaic cercetat pe platoul histrian, fiind date în secolul al VI-lea î.e.n.⁶ Ele constituie pînă în prezent, singurul nostru suport în atribuirea cronologică a așezării de la Vișina. Alături de ele apar, în număr mai mic, fragmente de pansă care, după subțirimea peretelui, pot fi atribuite unor vase mai mici — oinochoai, și un fragment de vas deschis (strachină) avînd trasate în interior două linii circulare

cu vopsea roșcată, asemănătoare cu cea de pe fragmentele de amforă și oinochoai. A doua categorie apare și ea destul de numeroasă, fragmentele ilustrind, în general, forme de străchini, castroane cu buza puternic trasă spre interior și ornamentată pe margine cu o incizie exterioară. Forma este comună și este atribuită în studiul M. Coja asupra ceramicii cenușii de la Histria secolelor VI—V î.e.n.⁷ date care ne ajută în încadrarea cronologică mai exactă a așezării noastre. Repertoriul ceramicii cenușii este completat cu câteva fragmente de căni.

Asociată cu ceramica grecească în toate complexele, dar cu o pondere numerică inferioară, apare ceramica lucrată cu mina, reprezentată prin fragmente de vase clopot, tip urnă, de dimensiuni medii, ornamentate sau nu cu briu alveolat sau crestat, cu un șir de alveole imprimate sub buză, ambele întrerupte de apucători pline, laterale. În afară de acestea mai apar și câteva fragmente de străchini cu buza trasă spre interior, lipsită de decor, și câteva torți suprainălțate provenind, probabil, de la căni sau cești. Fragmentele poartă uneori urme de lustruire mecanică, îndeosebi cele lipsite de decor, fără a atinge însă întotdeauna luciul caracteristic. Asemănări în privința formelor și decorului sugerate de fragmentele noastre am găsit tot la Histria în cercetările de pe platou, unde se disting două grupe ceramice — una de tradiție autohtonă traco-getică, cealaltă de tradiție nord-pontică⁸. Deoarece și acolo, ca și la noi, ceramica lucrată cu mina a apărut împreună cu cea grecească arhaică, ne limităm a sublinia rolul acestei asocieri în problema datării primei categorii, care, prin forme și tehnica decorului, aparține fazei finale a Hallstatt-ului.

O mențiune aparte se cuvine făcută unei descoperiri ce conține o anumită doză de senzational: în timpul executării sondejului nostru am fost informați că într-un punct situat la mai puțin de 150 de metri de locul investigat, apăruseră recent un număr de aproximativ 20 vîrfuri de săgeți din bronz. Efectuind o verificare în punctul respectiv am mai recuperat de la suprafața actuală a terenului 3 asemenea piese, toate de tipul foliform cu nervură mediană, cunoscute în literatura de specialitate ca semne cu valoare monetară⁹ sau, mai nou, monede¹⁰. Importanța descoperirii ne-a determinat să încercăm recuperarea unui număr cît mai mare de astfel de piese și, eventual, surprinderea contextului arheologic relativ. În acest scop am efectuat un al doilea sondaj în punctul respectiv, avînd dimensiunile de 12×4 m. El a dus la descoperirea parțială a

unei locuințe — semibordei, cu podeaua incendiată puternic. Materialul arheologic descoperit pe podea sugerează o datare pe la mijlocul secolului al VI-lea î.e.n. Din păcate restul de piese recuperate, atîngînd un număr de aproximativ 600, nu poate fi raportat decît indirect la această situație, întrucît se găseau împrăștiate, în această zonă, în stratul superficial, arabil. Menționînd că un studiu amănunțit al acestui veritabil tezaur de monete vîrf de săgeată se află în pregătire, ne limităm să subliniem că este al cincilea tezaur de acest fel (după cele de la Jurilovca¹¹ și Enisala¹² descoperit în vecinătatea cetății de la Capul Dolojman, fapt care nu ni se pare lipsit de o anume semnificație.

În contextul săpăturii noastre el constituie, alături de vîrfurile descoperite izolat în gropile din S₁ și de cantitatea abundentă de ceramică grecească, de import și cenușie, o dovadă de netăgăduit a unor raporturi active greco-indigene în secolul al VI-lea î.e.n., bazate nu numai pe tentația exercitată de produsele grecești asupra lumii autohtone, ci, mai ales, pe o remarcabilă putere economică a acestora din urmă, reflex al unei anumite etape a dezvoltării culturii materiale și spirituale, care-i îngăduia nu numai recepțarea concretă a unor produse de calitate superioară, ci și acceptarea și mînuirea unui mijloc de schimb abstract: moneda.

NOTE

¹ Punctul ne-a fost semnalat de M. Coja.

² Același tip de locuință apare în exclusivitate la Tariverde, cf. SCIV, 3, 1952, p. 269—274; SCIV, 4, 1953, 1—2, p. 129—135; SCIV, 5, 1954, 1—2, p. 101—103; SCIV, 6, 1955, 3—4, p. 543—547; Materiale, 4, 1957, p. 78 și urm., Materiale, 7, 1961, p. 273 și urm. La Histria nu s-a semnalat decît un singur bordei, la nivelul arhaic, II, cf. S. Dimitriu, *Cartierul de locuințe din zona de vest a cetății, în epoca arhaică. Săpături 1955—1960*, în *Histria*, București, 1966, p. 25.

³ Deși este greu de acceptat nu este exclusă o modificare contemporană a configurației locului (poate prin lucrări agricole) care să fi distrus eventuale straturi arheologice suprapuse celui identificat de noi. Așa s-ar explica și diversitatea materialului aflat la suprafața solului.

⁴ Asemenea descoperiri s-au făcut și la Tariverde. Cf. *supra*, nt. 2, fără a mai aminti pe cele din perimetrul Histriei.

⁵ M. Lambrino, *Les vases archaïques d'Histria*, București, 1938, p. 100—132.

⁶ S. Dimitriu, *op. cit.*

⁷ M. Coja, *Dacia*, N.S., 12, 1968, p. 306 și fig. 1.

⁸ S. Dimitriu, *op. cit.*

⁹ Fl. Preda, *AUB*, 9, 1961, 16, p. 7—16, cu bibliografia la zi. Se adaugă lucrările mai noi publicate de A. Aricescu, *SCN*, 6, 1975, p. 17—23; A. G. Zaghinailo, *Materiali po arheologhii Severnogo Pričornomoria*, Kiev, 1976, p. 84.

¹⁰ Gh. Poenaru-Bordea, *E. Oberländer-Târnoveanu, Les monnaies point de fleche à la lumière des trésors de Jurilovca*, București, 1980,

¹¹ Un studiu detaliat al tezaurului de la Vișina se află în pregătire, urmînd să fie comunicat ulterior.

¹² Vezi, *supra*, n. 10

¹³ A. Aricescu, *op. cit.*

LE SITE ANTIQUE DE VIȘINA (comm. JURILOVCA, DÉP. DE TULCEA)

RÉSUMÉ

On présente les premiers résultats d'un sondage effectué en 1979 dans un site antique situé à 10 km est de l'ancien centre urbain gréco-romain d'Argamun (C. Dolojman, comm. Jurilovca, dép. de Tulcea). On y a découvert des traces d'habitation du VIe début du Ve siècles av.n.è. : deux planchers de demeures-huttes et plusieurs fosses en cloche.

La céramique très abondante, peut être divisée en trois groupes quantitatives :

a) céramique gréco-orientale-surtout des amphores au col renflé, décorées de filets ou de bandes de vernis brun-rougeâtre (du type Chios)

b) céramique grecque grise

c) céramique indigène appartenant à la phase finale du Hallstatt (D).

A 150 m Nord du sondage on a recueilli, dans la terre labourée, cca 600 points-de-flèche monétaires, appartenant, vraisemblablement, à un trésor. On a fait un sondage sur place, en découvrant le plancher incendié d'une demeure du milieu du VIe siècle av.n.è.

L'abondance de la céramique grecque associée à la céramique indigène, ainsi que la présence du trésor de points-de-flèche-monétaires dans ce site antique témoignent des rapports actifs gréco-indigènes établis peu après la fondation des colonies milésiennes d'Istros et Argame (fin du VIIe siècle av.n.è.)

EXPLICATION DE LA FIGURE

Fig. 1 Vișina—Tulcea. 1—2 sondages de 1979.